

Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 38 hallituksen esityksestä laiksi sairausvakuutuslain muuttamisesta

Eduskunta on 23 päivänä lokakuuta 1990 lähettänyt sosiaalivaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen n:o 208 laiksi sairausvakuutuslain muuttamisesta.

Valiokunta on tässä yhteydessä ottanut käsiteltäväksi myös eduskunnan 18 päivänä huhtikuuta 1989 sosiaalivaliokuntaan lähettämän ed. Juhantalon ym. lakialoitteen n:o 28/1989 vp. laiksi sairausvakuutuslain 23 §:n muuttamisesta ja eduskunnan 26 päivänä syyskuuta 1989 sosiaalivaliokuntaan lähettämän ed. Drombergin ym. lakialoitteen n:o 71/1989 vp. laiksi sairausvakuutuslain 23 §:n muuttamisesta. Edelleen sosiaalivaliokunta on tässä yhteydessä ottanut käsiteltäväksi eduskunnan 19 päivänä toukokuuta 1989 sosiaalivaliokuntaan lähettämän ed. Fredin ym. toivomusaloitteen n:o 522/1989 vp. toimenpiteistä miesten isyys- ja vanhempainlomien käytön lisäämiseksi sekä eduskunnan 11 päivänä toukokuuta 1990 sosiaalivaliokuntaan lähettämät ed. Moilasen ym. toivomusaloitteen n:o 736 hammashoidon saattamisesta sairausvakuutuksen piiriin ja ed. Renlundin ym. toivomusaloitteen n:o 787 vanhempien tasapuolisesta kohtelusta lastenhoidossa.

Asian johdosta ovat valiokunnassa olleet kuultavina nuorempi hallitussihteeri Pekka Humalto sosiaali- ja terveysministeriöstä, ylitarkastaja Jouni Lemola työministeriöstä, apulaisosastopäällikkö Heikki Tala lääkintöhallituksesta, toimistopäällikkö Erkki Sahlberg Kansaneläkelaitoksesta, sosiaalisihteeri Markku Toropainen Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestöstä, varatuomari Jukka Ahtela Suomen Työnantajain Keskusliitosta, asiamies Rauno Lindahl Liiketyönantajain Keskusliitosta, työehtoasiainsihteeri Raila Kangasperko Toimihenkilö- ja Virkamiesjärjestöjen Keskusliitosta, sosiaaliasiainsihteeri Kai Libäck Akavasta, toiminnanjohtaja Atila Samaletdin Suomen Hammaslääkäriliitosta ja apulaistoiminnanjohtaja Santero Kujala Suomen Lääkäriliitosta.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan äitiysrahajärjestelmää muutettavaksi siten, että äitiysraha-kausiksi olisi mahdollista aloittaa jo 50 arkipäivää ennen laskettua synnytysajankohdtaa. Vanhempainrahakautta ehdotetaan pidentettäväksi 12 arkipäivällä. Isälle ehdotetaan myönnettäväksi nykyisen isyyssloman lisäksi oikeus isyysslomaan, jonka hän voi käyttää äitiystai vanhempainrahakauden aikana. Uuden isyyssloman pituus olisi kuusi arkipäivää, ja se ei lyhentäisi vanhempainrahakautta. Ottovanhempien vanhempainraha-oikeutta ehdotetaan laajennettavaksi siten, että ottolapsen yläikärajaa korotettaisiin kuuteen vuoteen. Ottovanhempien vanhempainrahapäivien enimmäismäärää ehdotetaan lisättäväksi siten, että vanhempainraha maksettaisiin siihen asti, kunnes lapsen syntymästä on kulunut 246 arkipäivää.

Lakiin ehdotetaan otettavaksi säännökset, jonka mukaan sairausvakuutuksesta korvattaisiin sädehoidon tai sytostaattihoidon aiheuttamien vaurioiden vuoksi tarpeellinen hammashoito.

Esitys liittyy valtion tulo- ja menoarvioesitykseen vuodelle 1991. Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan vuoden 1991 alusta. Äitiys-, isyys- ja vanhempainrahakauden muutokset liittyvät talous- ja tulopoliittiseen kokonaisratkaisuun vuosille 1990 ja 1991.

Lakialoitteessa n:o 28/1989 vp. ehdotetaan sairausvakuutuslakia muutettavaksi siten, että vanhempainrahakausi pitenee 220 arkipäivään. Ottolapsen hoidosta suoritettava vanhempainraha olisi 300 arkipäivää lapsen syntymästä, kuitenkin vähintään 100 arkipäivää. Vanhempainrahaa voitaisiin suorittaa puolisolle 100 arkipäivältä.

Lakialoitteessa n:o 71/1989 vp. ehdotetaan sairausvakuutuslain mukaista vanhempainrahaa suoritettavaksi 196 arkipäivältä äitiysraha-kauden päättymisestä lukien lapsen äidille tai äidin suostumuksella lapsen isälle.

Toivomusaloitteessa n:o 522/1989 vp. ehdotetaan eduskunnan hyväksyttäväksi toivomus,

että hallitus ryhtyisi toimenpiteisiin, jotta yhdessä työmarkkinajärjestöjen kanssa käynnistettäisiin kampanja miesten kannustamiseksi käyttämään isyys- ja vanhempainloma sekä hoitovapaata, sairaan lapsen hoitolomaa ja lyhennettyä työaika.

Toivomusaloitteessa n:o 736 ehdotetaan eduskunnan hyväksyttäväksi toivomus, että hallitus ryhtyisi toimenpiteisiin hammashoidon saattamiseksi sairausvakuutuksen piiriin.

Toivomusaloitteessa n:o 787 ehdotetaan eduskunnan hyväksyttäväksi toivomus, että hallitus ryhtyisi toimenpiteisiin, jotta vanhemmat itse saisivat valita, kumpi vanhemmista jää hoitamaan lasta ja saa tästä korvauksen, jotta oikeus vanhempainlomaan olisi sukupuolesta riippumaton ja jotta molemmilla sukupuolilla olisi oikeus korvaukseen sairaan lapsen hoidosta aiheutuvat tulon menetyksestä.

Sosiaalivaliokunta pitää hyvänä pyrkimystä pidentää vanhempainrahakautta. Myös tasarvon näkökulmasta on kannatettava menettely, jolla otetaan käyttöön isyysloma, jonka voi käyttää äitiys- tai vanhempainrahakauden aikana ilman, että se lyhentää vanhempainrahakautta. Myös joustavuuden lisääminen äitiysrahakauden alkamisen suhteen on oikea ratkaisu.

Ottovanhempien vanhempainrahapäivien määrän lisääminen ja saamisedellytysten laajentaminen merkitsee valiokunnan käsityksen mukaan edellytyksiä ottolapsisuhteen myönteiselle kehitymiselle. Vähitellen tulee ottolapset saattaa samaan asemaan kuin biologiset lapset suhteessa vanhempien oikeuteen hoitaa lapsia ja perheen mahdollisuuksiin sopeutua uusiin olosuhteisiin.

Valiokunta edellyttää, että hallitus purkaa nykyisen järjestelmän, jossa kunnat osallistuvat sairausvakuutuksen kustannuksiin hammashuollon osalta. Hammashuollon korvaaminen työterveyshuoltona tulee selvittää.

Sairausvakuutuslain 5 b §:n mukaisen järjestelmällisen hammashuollon laajentamista uu-

siin ikäluokkiin on jatkettava. Näin luodaan mahdollisuuksia torjua yhtä yleisimmistä kansansairauksistamme.

Valiokunta pitää tärkeänä, että lain muutosta tulkitaan laajasti siten, että sädehoitoa tai sytostaattihoitoa saaville potilaille korvataan hammashoidosta aiheutuvat kustannukset. Valiokunta pitää myös tärkeänä, että selvitetään mahdollisuudet laajentaa hammashuollon korvattavuus koskemaan hampaiden ja suun alueen muita tauteja sairastavia, kuten diabetes-, reuma- ja psoriasispotilaita, joiden hoidon kannalta suun alueen terveydellä on olennainen merkitys.

Sairausvakuutuslain mukaan voidaan kohtuunäkökohdat ottaa huomioon silloin, kun hakemus on myöhästynyt. Jos sen sijaan etuuden saamisen edellytyksenä olevia aikamääriä ei ole voitu noudattaa, on etuus menetetty eikä kansaneläkelaitoksella ole mahdollisuutta kohtuunäkökohtien harkintaan. Valiokunnan käsityksen mukaan on kuitenkin välttämätöntä, että erityisen painavista syistä etuus voidaan myöntää etuuden saamiseksi olevista aikamääristä riippumatta. Tämä koskee nimenomaan äitiyspäivärahaa, jossa on asetettu ehdoton Suomessa asumista koskeva vaatimus päivärahan saamisen edellytykseksi. Tästä syystä valiokunta ehdottaa asian selvitettäväksi.

Sosiaalivaliokunta on aiemmin käsitellyt hallituksen esityksen n:o 207, jonka yhteydessä on ehdotettu muutettavaksi muun muassa sairausvakuutuslain 30 §:ää (SoVM n:o 29). Tämän esityksen yhteydessä tulee ottaa huomioon tuossa yhteydessä sairausvakuutuslakiin tehdyt muutokset.

Edellä esitettyyn ja hallituksen esityksen perusteluihin viitaten sosiaalivaliokunta pitää esitystä tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena ja kunnioittavasti ehdottaa,

että hallituksen esitykseen sisältyvä lakiehdotus hyväksyttäisiin näin kuuluvana:

Laki

sairausvakuutuslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 4 päivänä heinäkuuta 1963 annetun sairausvakuutuslain (364/63) 5 §:n 2 momentti, 21 ja 23 § sekä 30 §:n 3 momentin 2 kohta ja 5 momentti,
 sellaisina kuin ne ovat, 5 §:n 2 momentti (*poist.*) 22 päivänä joulukuuta 1989 annetussa laissa (1255/89), 21 § muutettuna 20 päivänä kesäkuuta 1974, 30 päivänä joulukuuta 1977, 11 päivänä tammikuuta 1985 ja 31 päivänä joulukuuta 1986 annetuilla laeilla (521/74, 1086/77, 32/85 ja 1037/86), 23 § muutettuna mainituilla 11 päivänä tammikuuta 1985 ja 22 päivänä joulukuuta 1989 annetuilla laeilla sekä 19 päivänä joulukuuta 1986 ja 23 päivänä joulukuuta 1987 annetuilla laeilla (981/86 ja 1109/87), 30 §:n 3 momentin 2 kohta *päivänä* *kuuta* 199 *annetussa laissa* (/) ja 30 §:n 5 momentti 14 päivänä kesäkuuta 1985 annetussa laissa (479/85), sekä *lisätään* 22 §:ään sellaisena kuin se on mainituissa 11 päivänä tammikuuta 1985 annetussa laissa, uusi 3 ja 4 momentti, jolloin nykyinen 3 momentti siirtyy 5 momentiksi, ja 30 §:n 3 momenttiin, sellaisena kuin se on *mainituissa* 22 päivänä joulukuuta 1989 ja *päivänä* *kuuta* 199 *annetuissa laeissa*, uusi 2 a—2 c kohta, seuraavasti:

5, 21, 22 ja 23 § (Kuten hallituksen esityksessä)	<i>kuluessa siitä päivästä, josta alkaen sitä halutaan saada;</i>
30 §	(5 mom. kuten hallituksen esityksessä)
Tämän lain mukaisia etuuksia on haettava: (2, 2 a ja 2 b kohta kuten hallituksen esityksessä) 2 c) erityisäitiysrahaa kuuden kuukauden	Voimaantulo- ja soveltamissäännös (1—5 mom. kuten hallituksen esityksessä) <i>Lain 30 §:n 3 momentin 2 c kohta tulee voimaan 1 päivänä heinäkuuta 1991 (Uusi).</i>

Edelleen sosiaalivaliokunta kunnioittavasti ehdottaa,
että lakialoitteisiin n:o 28 ja 71/1989 vp. sisältyvät lakiehdotukset hylättäisiin.
 Helsingissä 15 päivänä marraskuuta 1990

Vielä sosiaalivaliokunta kunnioittavasti ehdottaa,
että toivomusaloitteet n:o 522/1989 vp. sekä 736 ja 787 hylättäisiin.

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Skinari, varapuheenjohtaja Louvo, jäsenet Ala-

Harja, Alaranta, Hurskainen, Kankaanniemi, Kärhä, P. Leppänen, Mäkipää, Nordman, Rantanen, Stenius-Kaukonen ja Väistö.

Vastalause

Suomalainen sosiaali- ja terveystalitiikka rakentuu paljolti perheen hyvinvoinnin varaan ja sen edistämiseksi. Perheen huomioon ottaminen on vammaisen tukijärjestelmässä tärkeä asia. Kotihoito, kotipalvelu ja avohuolto ovat tärkeimmät hoitomuodot.

Kotona tapahtuva hoitotyö on edullisempaa kuin laitoshoido. Kotihoidossa vammaisten lasten mahdollisimman inhimillisestä kohtelusta voidaan pitää kiinni. Usein vammaisten lasten hoitotyöhön valmiit vanhemmat joutuvat palaamaan liian pian lapsen syntymän jälkeen työelämään. Sairausvakuutuslain väljentäminen heidän edukseen on hyvä keino edistää kotihoidon edellytyksiä. Tämän vuoksi ehdotamme, että vanhempainrahan suorittamisaikaa pidennettäisiin 275 päivällä silloin, kun lapsi on syntynyt vammaisena.

Ottolapsella tulee olla oikeus ottovanhem-

piensa antamaan hoitoon tasavertaisesti muiden lasten kanssa. Lapsi ei yleensä pääse ottovanhempiensa hoitoon aivan vastasyntyneenä. Ottolapsen perheelle tulee mielestämme suorittaa vanhempainrahaa, kunnes lapsen syntymästä on kulunut 300 arkipäivää, kuitenkin vähintään 100 arkipäivältä.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että valiokunnan mietintöön sisältyvä lakiehdotus hyväksyttäisiin näin kuuluvana:

Laki

sairausvakuutuslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 4 päivänä heinäkuuta 1963 annetun sairausvakuutuslain (364/63) 5 §:n 2 momentti, 21 ja 23 § sekä 30 §:n 3 momentin 2 kohta ja 5 momentti,

sellaisina kuin ne ovat, 5 §:n 2 momentti 22 päivänä joulukuuta 1989 annetussa laissa (1255/89), 21 § muutettuna 20 päivänä kesäkuuta 1974, 30 päivänä joulukuuta 1977, 11 päivänä tammikuuta 1985 ja 31 päivänä joulukuuta 1986 annetuilla laeilla (521/74, 1086/77, 32/85 ja 1037/86), 23 § muutettuna mainitulla 11 päivänä tammikuuta 1985 ja 22 päivänä joulukuuta 1989 annetuilla laeilla sekä 19 päivänä joulukuuta 1986 ja 23 päivänä joulukuuta 1987 annetuilla laeilla (981/86 ja 1109/87), 30 §:n 3 momentin 2 kohta päivänä kuuta 199 annetussa laissa (/) ja 30 §:n 5 momentti 14 päivänä kesäkuuta 1985 annetussa laissa (479/85), sekä

lisätään 22 §:ään sellaisena kuin se on mainitussa 11 päivänä tammikuuta 1985 annetussa laissa, uusi 3 ja 4 momentti, jolloin nykyinen 3 momentti siirtyy 5 momentiksi, ja 30 §:n 3 momenttiin, sellaisena kuin se on mainituissa 22 päivänä joulukuuta 1989 ja päivänä kuuta 199 annetuissa laeissa, uusi 2 a—2 c kohta, seuraavasti:

5, 21 ja 22 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

23 §

(1 mom. kuten valiokunnan mietinnössä)

Vanhempainrahaa suoritetaan äitiysrahauden päättymisestä lukien, kunnes äitiysrahauden alkamisesta on ensimmäinen suorituspäivä mukaan lukien kulunut 275 arkipäivää, jollei 3 momentista muuta johdu. Vanhempainrahan suorittamisaikaa pidennetään 60 arkipäivällä silloin, kun lapsia on syntynyt samalla kertaa useampia kuin yksi, ja 275 arkipäivällä silloin, kun lapsi on syntynyt vammaisena.

(3 mom. kuten valiokunnan mietinnössä)

Ottolapsen hoidon johdosta suoritetaan vanhempainrahaa jokaiselta arkipäivältä, jonka hoito jatkuu, kunnes lapsen syntymästä on kulunut 300 arkipäivää, kuitenkin vähintään 100 arkipäivältä.

(5—7 mom. kuten valiokunnan mietinnössä)

30 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

Voimaantulo- ja soveltamissäännös
(Kuten valiokunnan mietinnössä)

Helsingissä 15 päivänä marraskuuta 1990

Juhani Alaranta
Toimi Kankaanniemi

Lea Mäkipää
Marjatta Stenius-Kaukonen

Matti Väistö
Pekka Leppänen